

ACTIVITEITENVERSLAG nr. 1

MEERJARENVERSLAG
[2019-2021]

**Vlaamse Toezichtcommissie
voor de verwerking van
persoonsgegevens**

DEEL I ALGEMEEN

VOOR DE DRIE EERSTE WERKINGSJAREN VAN DE VLAAMSE TOEZICHTCOMMISSIE

Inhoud

Voorwoord van de voorzitter	3
1 OVER DE VLAAMSE TOEZICHTCOMMISSIE	5
1.1 Oprichting	5
1.2 Statuut	5
1.3 Samenstelling.....	5
1.4 Personeel	6
1.5 Onafhankelijkheid	6
1.6 Bevoegdheden en taken	7
1.6.1 Vlaamse bestuursinstanties	7
1.6.2 Taken	8
1.6.3 Bevoegdheden	9
2 CIJFERS	12
2.1 Klachten	12
2.2 Aanmeldingen van functionarissen.....	14
2.3 Adviezen wetgeving	14
2.4 Adviezen protocollen	15
2.5 Andere adviesdossiers en aanbevelingen	15
2.6 Onderzoeksdossiers	16
3 SAMENWERKING	17
3.1 Federale Gegevensbeschermingsautoriteit (GBA)	17
3.2 Onderwijs.....	17
3.3 Lokale besturen	17
3.4 Vlaamse Overheid.....	18
4 KNELPUNTEN EN AANBEVELINGEN	19
	1

4.1	Bevoegdheidsafbakening tussen de Vlaamse Toezichtcommissie en de Gegevensbeschermingsautoriteit	19
4.2	Procedure inzake verificaties	20
4.3	Het gebruik van publieke cloud	21
4.4	Onafhankelijkheid van de functionaris voor gegevensbescherming (DPO)	22
4.5	Medewerking van het agentschap Zorg en Gezondheid bij het behandelen van klachten tegen het agentschap in het kader van contacttracing en vaccinatie COVID-19	23
4.6	Lekken van persoonsgegevens naar de pers en de sociale media door gemeenteraadsleden 23	
4.7	Sanctioneringsmogelijkheid	23
4.8	Informatieveiligheid	24
5	Overzicht van de werkzaamheden	25

VOORWOORD VAN DE VOORZITTER

Beste lezer,

Het jaarverslag dat u voor ogen heeft, is een meerjarenverslag geworden. De grondige aanpak van de jaarverslagen van de voorganger van de huidige VTC werd voortgezet, maar de omvang van de werkzaamheden steeg snel en de personeelsbezetting groeide niet gelijk mee.

De diversiteit en inhoud van de taken was daarentegen motiverend. De VTC heeft in haar nieuwe bezetting de tanden gezet in de boeiende materie die gegevensbescherming onder de AVG is.

De technologische en politieke evoluties vragen om een duurzame bewaking van de grondrechten van de burgers. De VTC waakt daarbij over de conformiteit van het Vlaamse overheidsoptreden met de AVG.

Dat doet ze in eerste instantie door adviezen te verlenen over nieuwe wetgevende initiatieven. Het aantal van die dossiers steeg gestaag en de wetgeving naar aanleiding van de COVID-19-pandemie heeft daarbij voor een piek gezorgd in 2021.

Alhoewel de adviezen over ontwerpwetgeving een belangrijke dossierlast vormden, is de VTC er in geslaagd ook verschillende algemene adviezen en richtlijnen uit te brengen over diverse onderwerpen. Die onderwerpen dienden zich aan via de meldingen van datalekken, klachten, adviesvragen, persberichten en informele meldingen van instanties en burgers.

De voornaamste thema's daarbij waren cloud computing (ook opgepikt door buitenlandse gespecialiseerde pers), maatregelen naar aanleiding van COVID-19 en gegevensbescherming en informatieveiligheid in het lager- en secundair onderwijs. U zal dit verder uitgelegd zien in dit jaarverslag, maar ook in die van de volgende jaren. Het gaat immers over complexe en dynamische thema's, die permanente waakzaamheid en opvolging vragen.

De VTC neemt regelmatig genuanceerde of principiële standpunten in. Ze gaat daarbij - als toezichthouder - ook in dialoog met de Vlaamse overheidsinstanties, wat voor een boeiende en vruchtbare interactie zorgt, en aan beide kanten nieuwe inzichten creëert.

Ik hoop dat dit meerjarenverslag u meer inzicht geeft in onze werking en meer begrip voor onze standpunten, zodat de gegevensbescherming in het Vlaamse overheidslandschap verder kan gegarandeerd worden.

Hans Graux

Voorzitter van de Vlaamse Toezichtcommissie

1 OVER DE VLAAMSE TOEZICHTCOMMISSIE

1.1 Oprichting

De Vlaamse Toezichtcommissie werd opgericht bij decreet van 8 juni 2018, met name bij het *decreet houdende de aanpassing van de decreten aan de verordening (EU) 2016/679 van het Europees Vlaams Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van de richtlijn 95/46/EG (Algemene Verordening Gegevensbescherming)*.

Zij is de opvolger van de Vlaamse Toezichtcommissie voor het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer, die opgericht was bij decreet van 18 juli 2008 *betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer* (verder “e-govdecreet”), dat door het decreet van 8 juni 2018 werd gewijzigd.

Het decreet van 8 juni 2018 is, wat de bepalingen van toepassing op de Vlaamse Toezichtcommissie betreft, in werking getreden op de datum van publicatie in het Belgisch Staatsblad, met name op 26 juni 2018.

1.2 Statuut

De Vlaamse Toezichtcommissie is een autonome dienst met rechtspersoonlijkheid. Daarmee heeft de VTC een *sui generis* statuut¹.

1.3 Samenstelling

Met ingang van 25 mei 2018 bestaat de Vlaamse Toezichtcommissie uit drie leden en drie plaatsvervangende leden, (art. 10/1, § 2, e-govdecreet). Deze werden evenwel pas aangesteld bij besluiten van de Vlaamse Regering van 22 maart 2019 en 17 mei 2019. Volgende personen werden aangesteld:

als lid:

dhr. Hans Graux (voorzitter);

dhr. Marc Nyssen;

dhr. Frankie Schram;

als plaatsvervangend lid:

dhr. Jan Guldentops;

dhr. Eric Van Zuuren;

dhr. Peter Berghmans.

¹ De Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) is ook een autonome dienst met rechtspersoonlijkheid, maar heeft in tegenstelling tot de VTC een raad van bestuur.

1.4 Personeel

Het personeel wordt ter beschikking gesteld door de diensten van de Vlaamse Regering die bevoegd zijn voor het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer (artikel 10/3, e-govdecreet).

Het secretariaat van de Vlaamse Toezichtcommissie bestaat in 2021 uit vier medewerkers die geselecteerd zijn door de VTC: 2 vastbenoemde adviseurs, een contractuele adviseur en een vastbenoemde administratief medewerker.

1.5 Onafhankelijkheid

De Vlaamse Toezichtcommissie is wat betreft haar organisatie, juridische structuur en besluitvorming autonoom en functioneel onafhankelijk van de instanties op wiens gegevensverwerkingsprocessen ze toezicht houdt (art. 10/1, § 1, tweede lid e-govdecreet).

De leden van de Vlaamse Toezichtcommissie en de plaatsvervangers worden na een openbare oproep tot kandidaatstelling en op basis van een vergelijkende selectie aangesteld door de Vlaamse Regering voor een mandaat van zes jaar. De leden van de Vlaamse Toezichtcommissie worden aangesteld op grond van hun kwalificaties, ervaring en vaardigheden op het gebied van zowel juridische als technologische expertise inzake de verwerking en bescherming van persoonsgegevens.

Om lid te kunnen worden en het te kunnen blijven, moet de kandidaat aan de volgende voorwaarden voldoen:

- 1° burger zijn van een lidstaat van de Europese Economische Ruimte;
- 2° de burgerlijke en politieke rechten genieten;
- 3° geen lid zijn van het Europees Parlement, de Senaat, de Kamer van Volksvertegenwoordigers, het Vlaams Parlement of een ander gemeenschaps- of gewest Parlement, de provincieraad, de districtsraad, de gemeenteraad en de raad voor maatschappelijk welzijn;
- 4° geen lid van de Federale Vlaamse Regering en een gewest- of gemeenschapsregering, gewestelijk staatssecretaris, provinciegouverneur, adjunct-gouverneur, vice-gouverneur, lid van de deputatie, het districtscollege, districtsburgemeester, burgemeester of schepen zijn en geen lid zijn van een bestendige deputatie of een college van burgemeester en schepenen;
- 5° geen functie uitoefenen in een kabinet of beleidscel van een instelling als vermeld in punt 3° en 4°;
- 6° alle waarborgen bieden met het oog op de onafhankelijke uitoefening van zijn opdracht;
- 7° houder zijn van een diploma dat toegang verleent tot een ambt van niveau A bij de diensten van de Vlaamse Regering of gelijkaardig door ervaring;
- 8° ten minste vijf jaar nuttige beroepservaring hebben op juridisch, administratief of informaticatechnisch gebied;
- 9° tijdens de duur van zijn mandaat overeenkomstig artikel 52, lid 3, van de Algemene Verordening Gegevensbescherming, geen handelingen verrichten die onverenigbaar zijn met zijn taken.

De Vlaamse Regering duidt onder de leden een voorzitter aan.

De leden van de Vlaamse Toezichtcommissie kunnen maximaal twee, al dan niet aaneensluitende, mandaten uitoefenen.

Binnen de perken van haar bevoegdheid is de Vlaamse Toezichtcommissie **volledig onafhankelijk en neutraal** en kan de Vlaamse Toezichtcommissie, noch haar leden, noch haar personeelsleden, instructies of bevelen van het Vlaams Parlement of van een andere publieke of particuliere entiteit noch op directe noch op indirecte wijze vragen of ontvangen, zoals bepaald in artikel 52, lid 2, van de Algemene Verordening Gegevensbescherming. De Vlaamse Toezichtcommissie oefent haar taken en bevoegdheden **op onpartijdige, objectieve en transparante wijze** uit.

Het **mandaat van de leden** van de Vlaamse Toezichtcommissie kan niet worden beëindigd wegens meningen of daden, gesteld in de normale uitoefeningen van zijn ambt. De Vlaamse Regering beëindigt het mandaat van het lid van de Vlaamse Toezichtcommissie op verzoek van het lid of wanneer het lid niet langer aan de voorwaarden, vermeld in artikel 7, voldoet. De Vlaamse Regering kan het mandaat van het lid van de Vlaamse Toezichtcommissie beëindigen wanneer het lid de leeftijd van 67 jaar bereikt of indien het lid op ernstige wijze is tekortgeschoten in de uitoefening van zijn taak. Vooraleer een beslissing te nemen over de beëindiging van het mandaat, vermeld in paragraaf 3, derde lid, 2°, wordt de betrokkene gehoord over de aangevoerde redenen.

Alvorens hun mandaat aan te vatten, vullen de leden een verklaring in dat er geen belangenconflicten zijn en ondertekenen zij deze. Die verklaring wordt tijdens de duur van hun mandaat bij het secretariaat van de Vlaamse Toezichtcommissie bewaard.

Het is de leden verboden aanwezig te zijn bij een beraadslaging of besluit over dossiers waarbij zij een persoonlijk of rechtstreeks belang hebben.

1.6 Bevoegdheden en taken

De Vlaamse Toezichtcommissie is sinds 29 maart 2019 als **volwaardige toezichthoudende autoriteit** voor de verwerking van persoonsgegevens verantwoordelijk voor het toezicht op de toepassing van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (verder "AVG") door de Vlaamse bestuursinstanties.

1.6.1 VLAAMSE BESTUURSINSTANTIES

Voor de definitie van een "instantie" wordt door het e-govdecreet verwezen naar de definities van het Vlaamse Bestuursdecreet van 7 december 2018 (art. 2, 10°, e-govdecreet).

Concreet gaat het om:

Vlaamse Overheid

- a) het Vlaams Parlement, zijn diensten, en de instellingen die aan het Vlaams Parlement verbonden zijn;
- b) de autonome diensten die onder toezicht staan van het Vlaams Parlement;
- c) de Vlaamse Regering en de kabinetten van de leden van de Vlaamse Regering;
- d) de Vlaamse administratie (verder ook aangeduid als "diensten van de Vlaamse Regering");
- e) de provinciegouverneurs en de arrondissementscommissarissen;
- f) de Vlaamse openbare instellingen die niet behoren tot de Vlaamse administratie;
- g) de Vlaamse adviesorganen;
- h) de Vlaamse administratieve rechtscolleges;

Vlaamse lokale overheden

- a) de gemeenten;
- b) de districten;
- c) de provincies;
- d) de openbare centra voor maatschappelijk welzijn;
- e) de samenwerkingsvormen, vermeld in deel 3, titel 3, van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur;
- f) de intergemeentelijke onderwijsvereniging, vermeld in het decreet van 28 november 2008 betreffende de intergemeentelijke onderwijsvereniging;
- g) de welzijnsverenigingen, vermeld in deel 3, titel 4, hoofdstuk 2, van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur;
- h) de autonome verzorgingsinstellingen, vermeld in deel 3, titel 4, hoofdstuk 3, van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur;
- i) de verzelfstandigde agentschappen die opgericht zijn door een provincie of een gemeente;
- j) de polders en de wateringen;
- k) de besturen van de erkende kerk- of geloofsgemeenschappen van de erkende erediensten;

Andere Vlaamse instellingen met een publieke taak

Instellingen die niet behoren tot de Vlaamse overheid of tot een lokale overheid maar die voldoen aan al de kenmerken vermeld in artikel I.3, 6°, bestuursdecreet:

- a) ze zijn opgericht met het specifieke doel te voorzien in behoeften van algemeen belang die niet van industriële of commerciële aard zijn;
- b) ze bezitten rechtspersoonlijkheid;
- c) 1) ofwel worden ze voor meer dan de helft gefinancierd door de Vlaamse overheid, een lokale overheid of een andere instelling met een publieke taak;
2) ofwel hebben de Vlaamse overheid, een lokale overheid of een andere instelling met een publieke taak meer dan de helft van de stemmen in de raad van bestuur;
3) ofwel staat hun beheer onder toezicht van de Vlaamse overheid, een lokale overheid of een andere instelling met een publieke taak;

Hieronder vallen bijvoorbeeld bijna alle onderwijsinstellingen en een aantal vzw's.

Vlaamse milieu-instanties

Natuurlijke personen, groeperingen van natuurlijke personen, rechtspersonen of groeperingen van rechtspersonen, die niet behoren tot de Vlaamse overheid of een lokale overheid, en die niet beschouwd worden als een instelling met een publieke taak als vermeld in punt 6°, maar die voldoen aan elk van de volgende voorwaarden:

- a) ze staan onder het toezicht van de Vlaamse, een lokale overheid of een instelling met een publieke taak;
- b) ze oefenen openbare verantwoordelijkheden of functies uit of verlenen openbare diensten met betrekking tot het milieu.

1.6.2 TAKEN

De VTC heeft **alle taken** die door de **AVG** worden toegewezen aan een toezichthoudende autoriteit, waaronder:

- de registratie van de meldingen van de contactgegevens van de functionarissen voor gegevensbescherming van de Vlaamse bestuursinstanties;

- klachten over Vlaamse bestuursinstanties behandelen;

- meldingen van inbreuken (gegevenslekken) door Vlaamse bestuursinstanties registreren samen met de door de VTC genomen maatregelen.

Ze heeft ook **taken** toegewezen gekregen die in het **e-govdecreet** zijn opgenomen. Sommige daarvan zijn een explicitering van de taken die al in de AVG zijn vermeld, andere zijn specifiek voor de Vlaamse Toezichtcommissie:

Vanaf 29 maart 2019 verstrekt de Vlaamse Toezichtcommissie, hetzij uit eigen beweging, hetzij op verzoek van het Vlaams Parlement of de Vlaamse Regering adviezen omtrent elke aangelegenheid met betrekking tot de verwerkingen van persoonsgegevens. (art. 10/4, § 1)

Ze kan, indien daarom verzocht wordt, tevens advies geven over een protocol dat gesloten zal worden door een Vlaamse overheidsinstantie met een andere Vlaamse overheidsinstantie of een externe overheid in verband met de elektronische mededeling van persoonsgegevens. (art. 8, § 1)

Verder stelt de VTC een lijst op van het soort verwerkingen waarvoor een gegevensbeschermingseffectbeoordeling door de instanties verplicht is, en maakt deze openbaar op haar website. (art. 10/4, § 3)

Ook is voorzien dat de Vlaamse Toezichtcommissie de nodige verificaties doet en onderzoekt of correct met toepassing van de verordening is beslist de verplichtingen en de rechten, vermeld in artikel 12 tot en met 22 van de verordening, niet toe te passen bij de verwerking van persoonsgegevens. (art. 10/5)

De Vlaamse Toezichtcommissie organiseert tenslotte een klachtenprocedure. (art. 10/7, §4)

1.6.3 BEVOEGDHEDEN

Om haar toezichtsbevoegdheid uit te oefenen, zoals de AVG dat ook vereist, heeft de VTC **onderzoeksbevoegdheden** gekregen en kan zij **corrigerende maatregelen** opleggen.

1.6.3.1 Onderzoeksbevoegdheden

Onderzoeksbevoegdheden op basis van de AVG

Artikel 58, 1, AVG bevat onderzoeksbevoegdheden die de VTC kan invoeren:

- a) de verwerkingsverantwoordelijke, de verwerker en, in voorkomend geval, de vertegenwoordiger van de verwerkingsverantwoordelijke of van verwerker te gelasten alle voor de uitvoering van haar taken vereiste informatie te verstrekken;
- b) onderzoeken te verrichten in de vorm van gegevensbeschermingscontroles;
- c) een toetsing te verrichten van de overeenkomstig artikel 42, lid 7, afgegeven certificeringen;
- d) de verwerkingsverantwoordelijke of de verwerker in kennis te stellen van een beweerde inbreuk op deze verordening;
- e) van de verwerkingsverantwoordelijke en de verwerker toegang te verkrijgen tot alle persoonsgegevens en alle informatie die noodzakelijk is voor de uitvoering van haar taken; en

f) toegang te verkrijgen tot alle bedrijfsruimten van de verwerkingsverantwoordelijke en de verwerker, daaronder begrepen tot alle uitrustingen en middelen voor gegevensverwerking, in overeenstemming met het uniale of lidstatelijke procesrecht.

Onderzoeksbevoegdheden op basis van het e-govdecreet

Het e-govdecreet heeft de volgende onderzoeksbevoegdheden uitgewerkt:

De Vlaamse Toezichtcommissie kan één of meer van haar leden belasten met de uitvoering van een onderzoek ter plaatse. (art. 10/6, § 1)

- *Toegangsbevoegdheid:*

De Vlaamse Toezichtcommissie heeft, zonder voorafgaande aankondiging, bij dag en bij nacht toegang tot de terreinen, constructies, gebouwen en lokalen, daaronder begrepen alle uitrustingen, informatiedragers, informaticasystemen en middelen voor gegevensverwerking. (art. 10/6, § 2)

Wanneer het betreden van deze locaties de kenmerken van een huiszoeking draagt, mag het alleen worden uitgevoerd op voorwaarde dat de bewoner zijn voorafgaande, schriftelijke toestemming heeft verleend of de politierechter daarvoor een machtiging heeft verstrekt. (art. 10/6, § 2)

- *Identiteit vaststellen:*

De Vlaamse Toezichtcommissie heeft het recht :

1° de identiteit op te nemen en de te identificeren personen daartoe staande te houden;

2° de voorlegging van identiteitsdocumenten te vorderen;

3° voor zover de identiteit niet kan worden vastgesteld overeenkomstig punt 1° of 2° de identiteit te achterhalen met andere middelen.

De documenten worden onmiddellijk na de verificatie van de identiteit aan de betrokkene teruggegeven. (art. 10/6, § 4)

- *Ondersteuningsplicht van de instanties:*

De instanties zijn in ieder geval verplicht de Vlaamse Toezichtcommissie te ondersteunen bij de vervulling van haar opdrachten, informatie te verstrekken en inzage in alle dossiers en informaticasystemen te verschaffen telkens als de Vlaamse Toezichtcommissie daarom vraagt. (art. 10/6, § 3)

Hij die weigert zijn medewerking te verlenen aan de uitoefening van de onderzoeksbevoegdheden, vermeld in paragraaf 1 tot en met paragraaf 4, wordt gestraft met een gevangenisstraf van zes maanden tot een jaar en met een geldboete van zesentwintig euro tot twintigduizend euro of met een van die straffen alleen. (art. 10/6, § 6).

1.6.3.2 Maatregelen

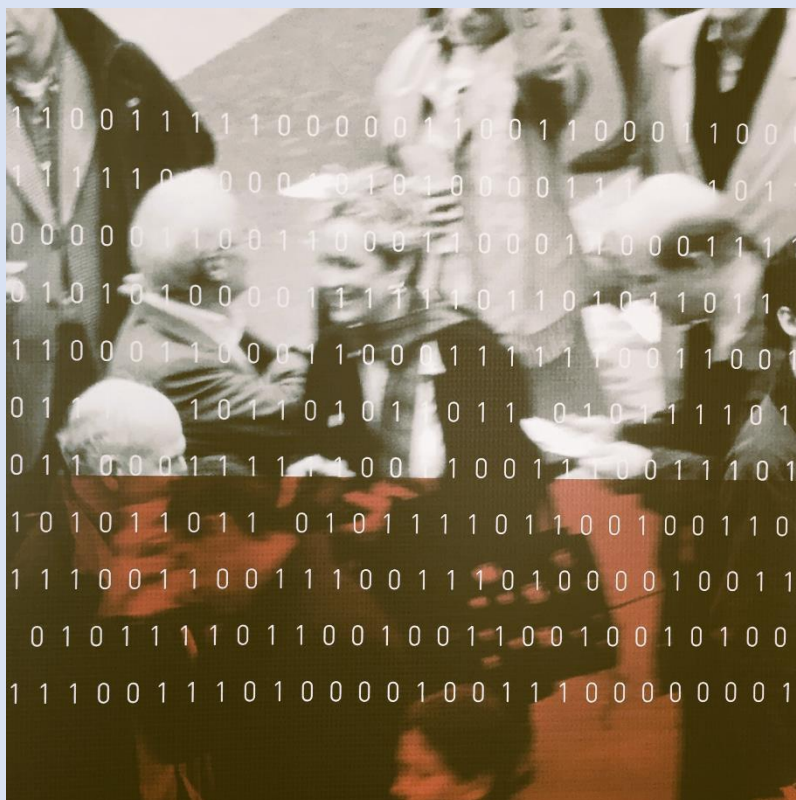
De Vlaamse Toezichtcommissie neemt de corrigerende maatregelen overeenkomstig artikel 58, lid 2, van de AVG. (art. 10/7, § 1, e-govdecreet) Op basis van artikel 58, lid 2, AVG kan de VTC volgende maatregelen nemen:

Op basis van artikel 58, 2, van de AVG kan de Vlaamse Toezichtcommissie volgende maatregelen opleggen:

- waarschuwen;
- berispen;
- gelasten de verzoeken van de betrokkene tot uitoefening van zijn rechten in te willigen;
- gelasten de verwerking in overeenstemming te brengen met de AVG;
- gelasten de inbreuk aan de betrokkenen mee te delen;
- een tijdelijke verwerkingsbeperking opleggen;
- een tijdelijk verbod opleggen;
- een definitieve verwerkingsbeperking opleggen;
- een definitief verwerkingsverbod opleggen;
- gelasten de persoonsgegevens te rectificeren;
- gelasten de persoonsgegevens te wissen;
- gelasten de verwerking te beperken.

De Vlaamse Toezichtcommissie is bevoegd om inbreuken op de AVG ter kennis te brengen van de gerechtelijke autoriteiten en, waar passend, daartegen een rechtsvordering in te stellen of anderszins in rechte op te treden om de bepalingen van de AVG te doen naleven. (art. 10/7, § 3, e-govdecreet)

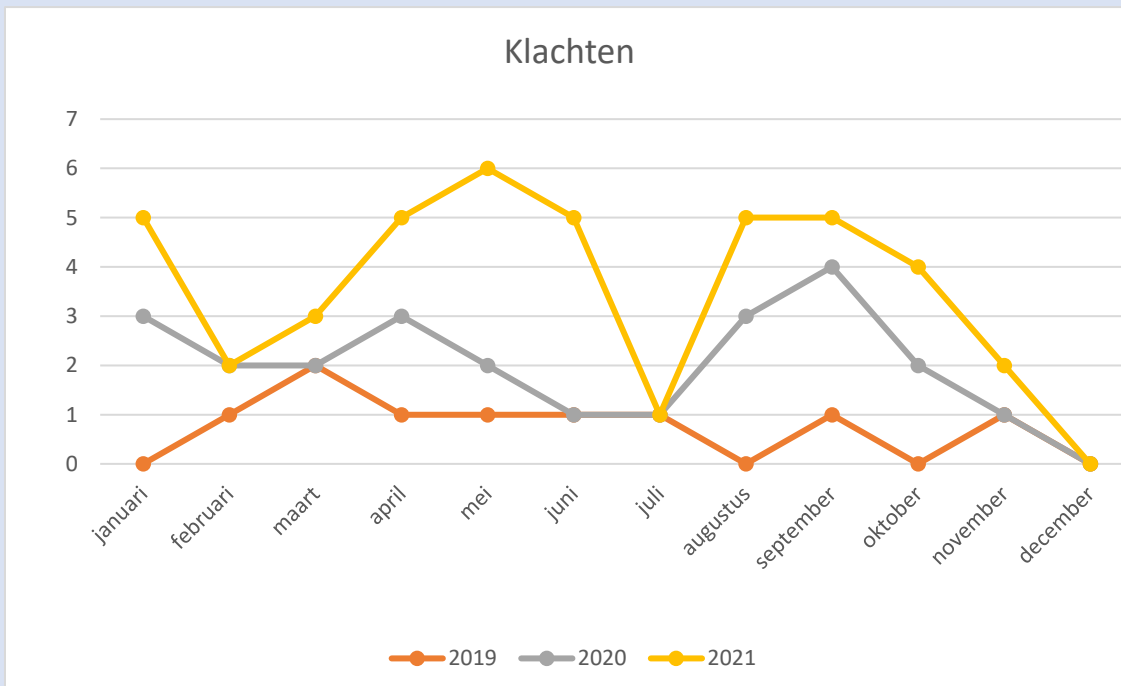
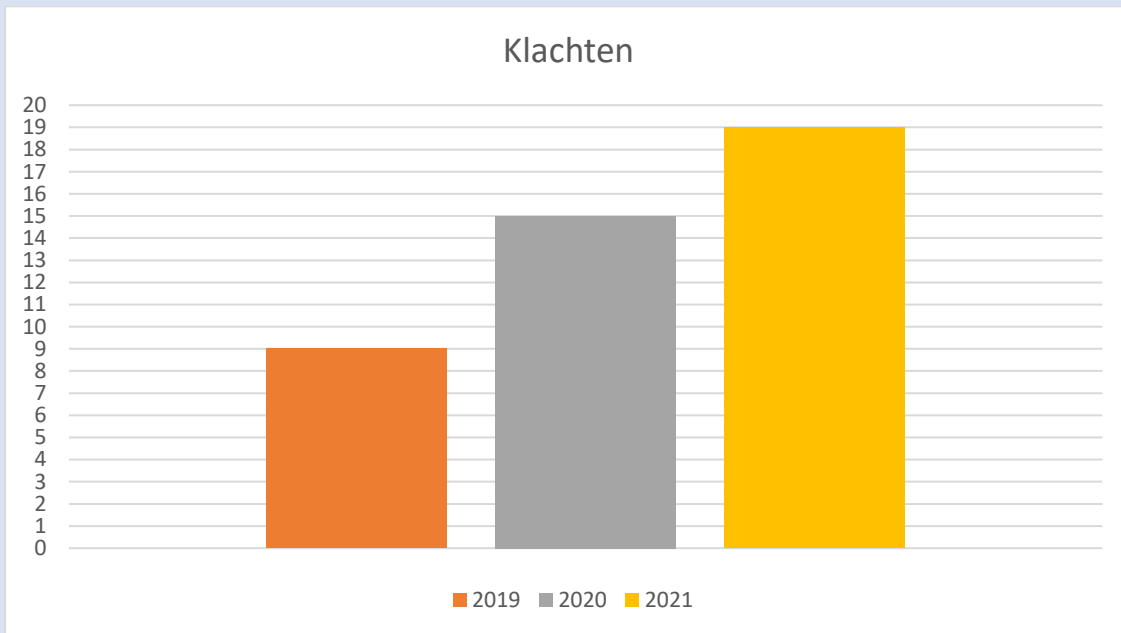
In weerwil van wat betrokkenen soms lijken te verwachten, kan de Vlaamse Toezichtcommissie geen administratieve geldboetes opleggen (artikel 10/7, §2, e-govdecreet), noch is zij bevoegd om schadevergoedingen toe te kennen.

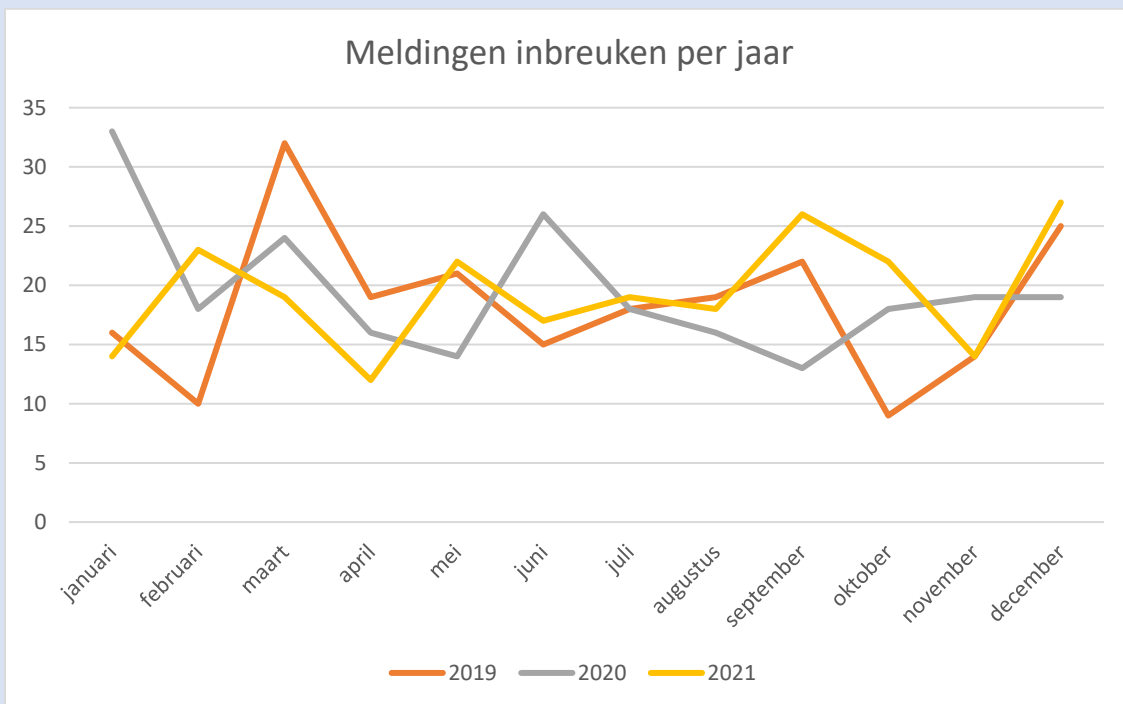
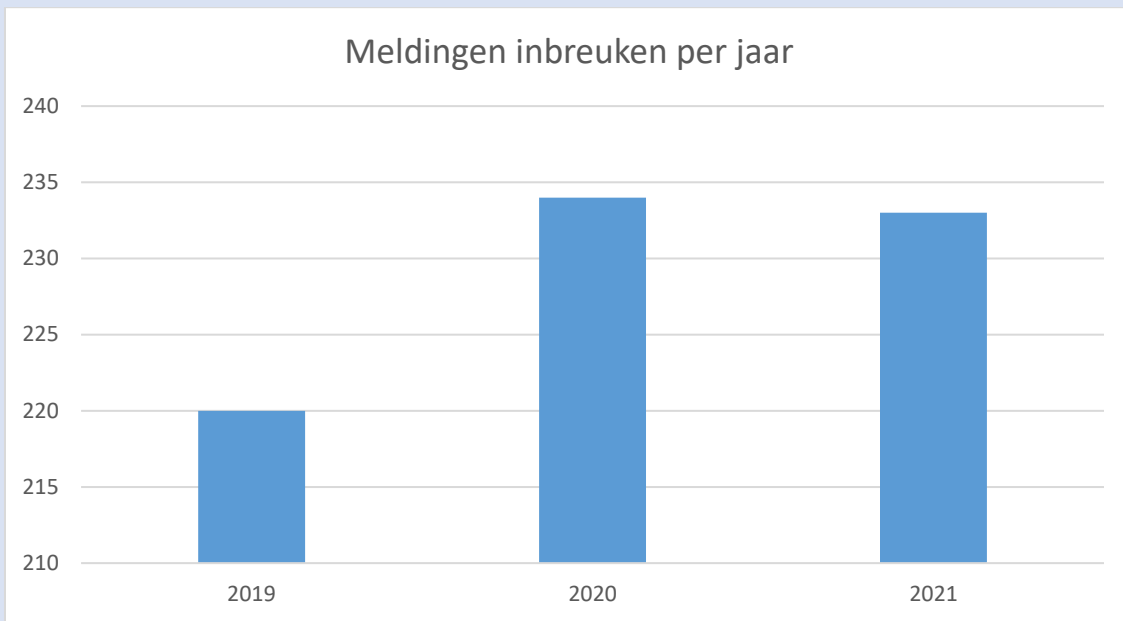
2 CIJFERS

Meer details zijn te vinden in de delen per jaar.

2.1 Klachten

Meldingen datalekken/inbreuken op de beveiliging

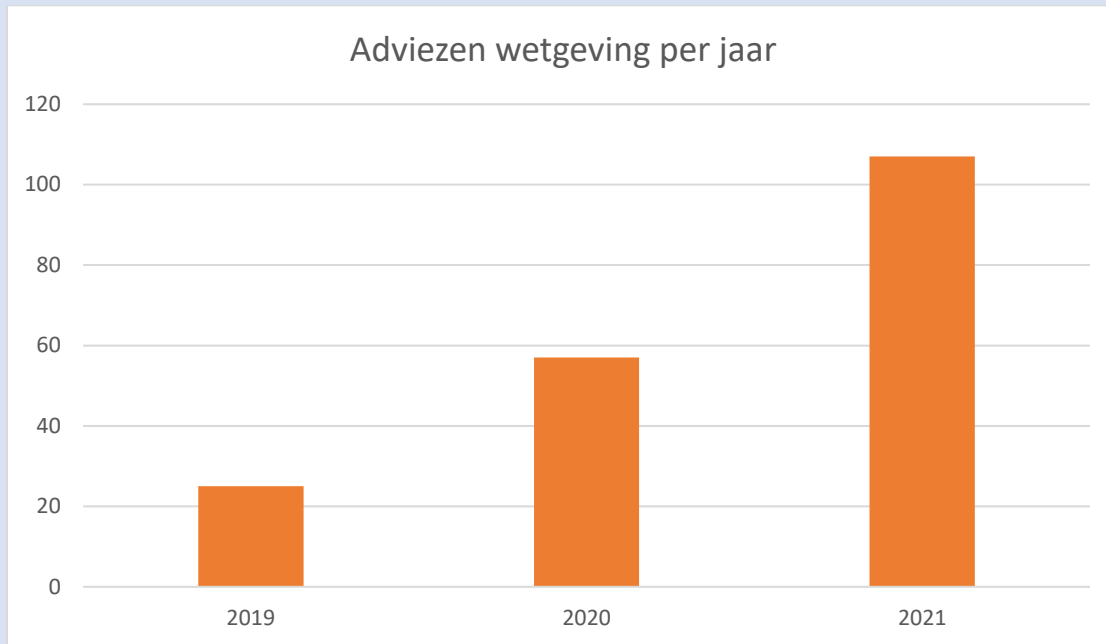

2.2 Aanmeldingen van functionarissen

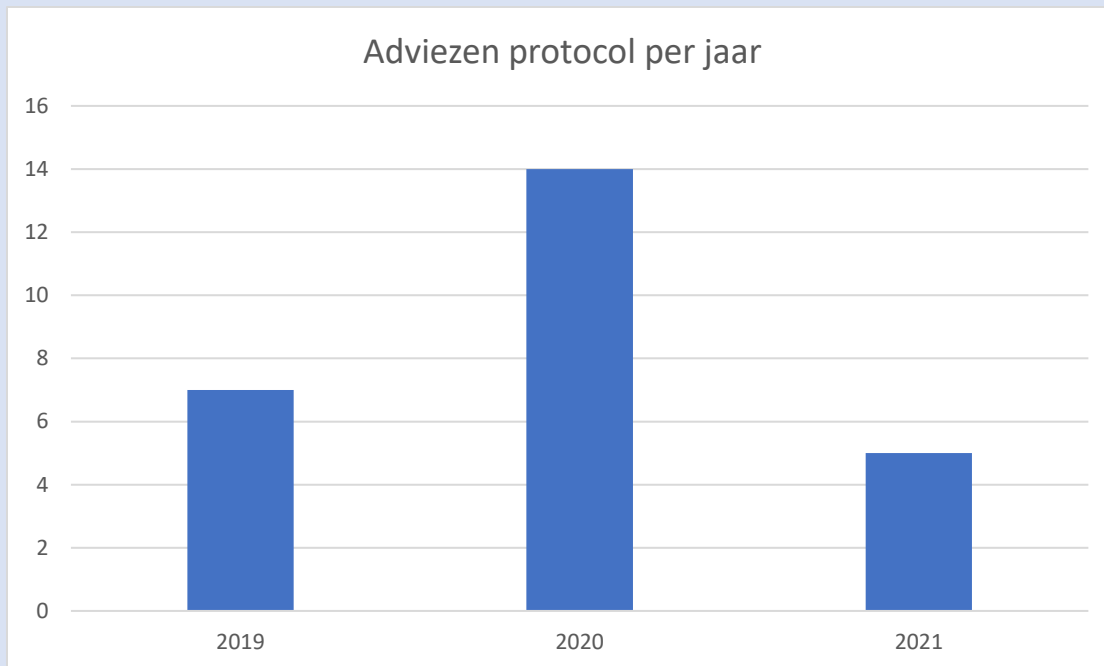
Unieke gekende instanties die een functionaris hebben aangemeld bij de VTC: **813** (2018 - 2021).

Aantal verwerkte aanmeldingen (2018 - 2021): **1166**.

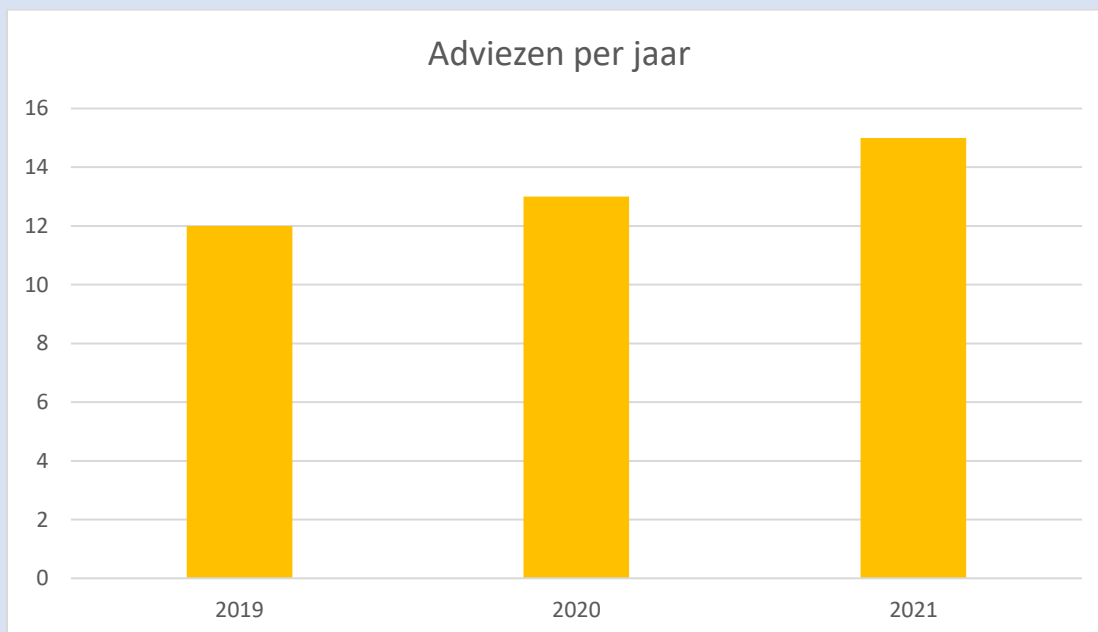
2.3 Adviezen wetgeving

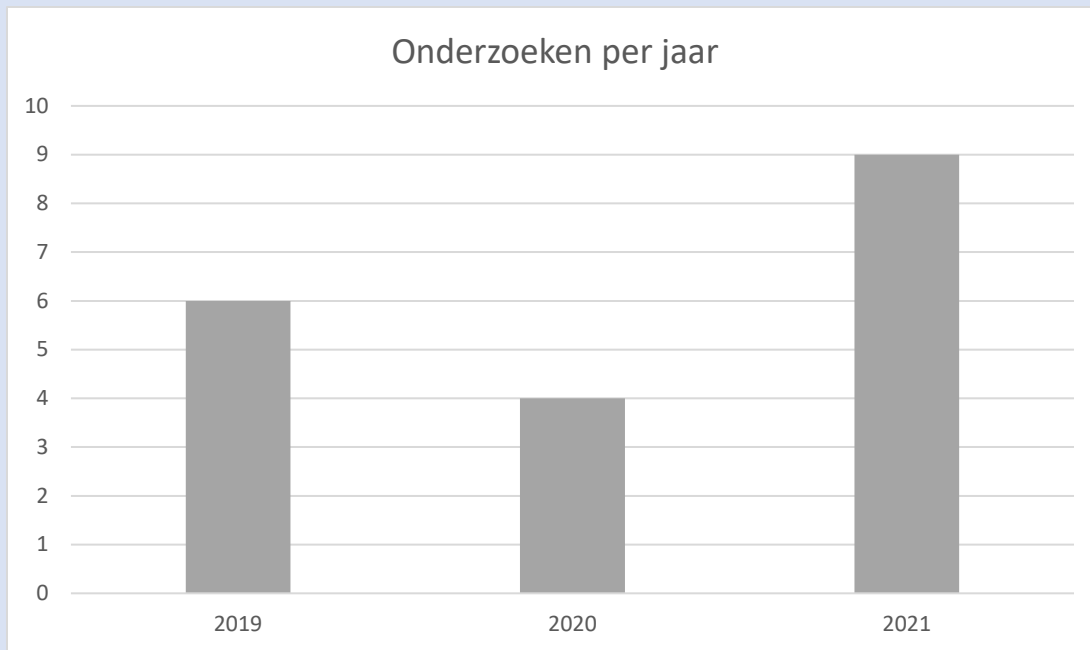
2.4 Adviezen protocollen

2.5 Andere adviesdossiers en aanbevelingen

2.6 Onderzoeksdossiers

3 SAMENWERKING

3.1 Federale Gegevensbeschermingsautoriteit (GBA)

Een waarnemer van de federale Gegevensbeschermingsautoriteit werd conform artikel 10/1, §2, e-govdecreet uitgenodigd om aanwezig te zijn bij de beraadslagingen. De waarnemer was meestal aanwezig.

Er werden stappen ondernomen voor het afsluiten van een samenwerkingsprotocol tussen beide toezichthouders. (voor meer hierover: zie onder aanbevelingen)

3.2 Onderwijs

Een personeelslid van het secretariaat volgt als waarnemer de maandelijkse vergaderingen van de functionarissen voor gegevensbescherming van onderwijskoepels van het Vlaamse basis en secundair onderwijs en de onderwijsadministratie.

Dit overleg is al verschillende keren de aanleiding geweest voor de VTC om richtlijnen voor deze sector uit te vaardigen al dan niet in overleg met deze werkgroep. Zie bijvoorbeeld:

2019: Advies nr. 2019/10 van 1 oktober 2019 betreffende het maken van foto's in een schoolcontext.

2020: Advies nr. 2020/01 Richtlijnen van de Vlaamse Toezichtcommissie bij het gebruik van digitale middelen in het onderwijs zoals leerlingen, cursisten- en personeelsadministratie, leerlingvolgsystemen, pakketten voor financieel beheer, educatief lesmateriaal en elektronische leeromgevingen,...

2021: Advies nr. 2020/09 van april 2021 met richtlijnen lesgeven via videoconferencing in onderwijs.

3.3 Lokale besturen

Een personeelslid van het secretariaat volgt de maandelijkse vergaderingen van de werkgroep informatieveiligheid van de Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten waar de functionarissen voor gegevensbescherming van de lokale besturen (vnl. steden, gemeenten en OCMW) op vertegenwoordigd zijn.

Ook naar aanleiding van dit overleg heeft de VTC richtlijnen uitgeschreven:

2021: Advies nr. 12/2021 van 15 februari 2022 m.b.t richtlijnen voor verwerking van persoonsgegevens met algemene kantoortoepassingen in de cloud bij lokale besturen (en andere kleinere Vlaamse bestuursinstanties).

2021: Richtlijn voor lokale overheden die ANPR-camera's willen gebruiken.

3.4 Vlaamse Overheid

De samenwerking beperkt zich tot occasioneel overleg in enkele principiële dossiers, vnl. over de cloudproblematiek (voor meer hierover: zie onder aanbevelingen).

4 KNELPUNTEN EN AANBEVELINGEN

4.1 Bevoegdheidsafbakening tussen de Vlaamse Toezichtcommissie en de Gegevensbeschermingsautoriteit

De AVG geeft met artikel 51 de lidstaten de mogelijkheid om meer dan een toezichthoudende autoriteit op te richten. Het Vlaamse Parlement heeft op die mogelijkheid ingespeeld en de Vlaamse Toezichtcommissie opgericht om toezicht uit te oefenen op de naleving van de AVG door de Vlaamse bestuursinstanties zoals hoger vernoemd.

Doordat het niet helemaal duidelijk is of dit een exclusieve bevoegdheid betreft, dan wel een gedeelde met de federale Gegevensbeschermingsautoriteit, is het niet altijd duidelijk tot wie de Vlaamse bestuursinstanties en de burger, in diens verhouding met een Vlaamse bestuursinstantie, zich moeten wenden.

Zo was er discussie over het al dan niet voldoende zijn van het vragen van een advies aan de Vlaamse Toezichtcommissie over ontwerpen van regel- en wetgeving terwijl die adviesvraag als een substantiële vormvoorwaarde wordt beschouwd.

De VTC gaat ervan uit dat de burger zich in ieder geval tot haar kan wenden om zijn rechten uit te oefenen t.a.v. Vlaamse bestuursinstanties en dat wat de verplichting tot het vragen over een advies inzake wet- of regelgeving, aan de adviesverplichting van de AVG wordt voldaan als enkel aan de VTC als bevoegde toezichthouder -die daartoe expliciet de bevoegdheid heeft gekregen op grond van het e-govdecreet – een advies wordt gevraagd.

De Vlaamse wetgeving verwees al op enkele punten naar samenwerking met de federale Gegevensbeschermingsautoriteit, met name door de mogelijkheid dat:

- de Vlaamse Toezichtcommissie samenwerkt met andere Toezichtcommissies en de Europese Commissie overeenkomstig hoofdstuk VII van de algemene verordening gegevensbescherming ((artikel 10/7, §3, derde lid)
- de Vlaamse Toezichtcommissie protocollen inzake de vertrouwelijkheidsplicht kan sluiten met derde instanties teneinde de uitwisseling van gegevens noodzakelijk voor de uitoefening van haar taken en bevoegdheden te waarborgen. (artikel 10/2, §7)
- de Vlaamse Toezichtcommissie de federale Gegevensbeschermingsautoriteit, vermeld in artikel 3 van de wet van 3 december 2017 tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit, verzoekt een lid af te vaardigen om iedere beraadslaging van de Vlaamse Toezichtcommissie als waarnemer bij te wonen (10/1, §2, tweede lid).

Niettemin zou het veel duidelijker zijn om de werking van beide toezichthouders af te stemmen in het kader van **een samenwerkingsakkoord** (zoals gesuggereerd door de afdeling Wetgeving van de Raad van State). Daarmee zou dan ook de eventuele (systematische) doorgifte van persoonsgegevens tussen beide instanties kunnen geregeld worden om de controle op de verwerkingsverantwoordelijken efficiënter te maken en de rechten van de burger beter te beschermen. De VTC heeft in de periode 2019-2021 herhaaldelijk stappen ondernomen om de totstandkoming van een samenwerkingsakkoord te ondersteunen, die echter nog niet tot een concreet resultaat hebben geleid.

Inzake deze kwestie zijn er verdere evoluties na 2021 die in volgende jaarverslagen zullen worden besproken.

4.2 Procedure inzake verificaties

In Vlaamse wetgeving over toezichtsbevoegdheden van instanties werd er frequent beroep gedaan op de beperkingen op de rechten van de betrokkenen die artikel 23, AVG toelaat.

De VTC heeft in het Advies wetgeving VTC nr. 2019/16 over het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering houdende wijziging van wettelijke en decretale inspectiebepalingen op grond van artikel 23, AVG, vastgesteld dat de **rol van de VTC in de verificatieprocedure best aangepast** zou worden:

“Wat de rol van de VTC betreft, lijkt het er op dat de Aanvrager vergeten is dat artikel 10/5 van het e-govdecreet ook moet aangepast worden. Daar wordt immers een optreden van de Vlaamse Toezichtcommissie voorgeschreven van zodra de betrokkene een verzoek indient op basis van artikel 12 tot en met 22, AVG. Dergelijke regeling werd bekritiseerd door de Commissie in haar advies van 11 april 2018. Ook de VTC is van oordeel dat de in het Ontwerp voorgestelde regeling met tussenkomst van de functionaris meer waarborgen biedt en werkbaarder is en dat beroep op de toezichthoudende autoriteit eerder als een beroepsmogelijkheid zou moeten opgevat worden. Nu wordt het zich wenden tot de VTC in het Ontwerp evenwel voorgesteld als een optie wat dus niet in overeenstemming is met het AVGdecreet en voor verwarring zal zorgen.

Artikel 10/5 e-govdecreet bepaalt nu het volgende:

“Wanneer de betrokkene, vermeld in artikel 4, 1), van de algemene verordening gegevensbescherming, in het kader van een onderzoek dat betrekking heeft op hem of haar overeenkomstig de specifieke decretale bepalingen ter uitvoering van artikel 23, lid 1, e) en h), van de voormelde verordening, een verzoek indient op basis van artikel 12 tot en met 22 van de voormelde verordening, verricht de Vlaamse Toezichtcommissie de nodige verificaties en onderzoekt in het bijzonder of correct met toepassing van de voormelde verordeningsbepaling is beslist de verplichtingen en de rechten, vermeld in artikel 12 tot en met 22 van de voormelde verordening, niet toe te passen bij de verwerking van persoonsgegevens.

De Vlaamse Toezichtcommissie wendt zich daartoe tot de betreffende instantie, en in het geval het dossier inmiddels door de instantie aan het Openbaar Ministerie of de onderzoeksrechter werd bezorgd, wendt de Vlaamse Toezichtcommissie zich eveneens tot het Openbaar Ministerie of de onderzoeksrechter om de nodige verificaties te verrichten.

De Vlaamse Toezichtcommissie deelt uitsluitend aan de betrokkene mee dat de nodige verificaties zijn verricht. In voorkomend geval gelast de Vlaamse Toezichtcommissie de betreffende instantie de verzoeken van de betrokkene tot uitoefening van zijn rechten uit hoofde van de algemene verordening gegevensbescherming in te willigen overeenkomstig artikel 58, lid 2, c), van de algemene verordening gegevensbescherming”

4.3 Het gebruik van publieke cloud

De VTC werd verder zeer frequent geconfronteerd met vragen rond het gebruik van cloud computing. Sommige instanties zijn nog terughoudend, andere niet omdat de cloudplatformen en toepassingen financieel en technisch zeer aantrekkelijk lijken te zijn. De Vlaamse administratie hanteert een cloud first beleid dat in eerste instantie gericht is op publieke cloudtoepassingen. De VTC stelt vast dat administraties vaak argumenteren dat er geen alternatief bestaat voor de publieke cloud, maar dat dit ook deels een zelf gecreëerd probleem is: contracten voor eigen datacenters werden regelmatig gesloten zonder pogingen om deze te verlengen, waarna Vlaamse administraties aanvoeren dat ze geen keuze meer hebben om de continuïteit van de dienst aan de burger te verzekeren.

Dit proces heeft zich verdergezet ondanks de suggestie van de VTC in haar eerste cloudadviezen om in te zetten op een overheidscloud (Vlaams, Belgisch of Europees), wat zeker ook voor de kleinere bestuursinstanties met minder middelen een oplossing kan zijn.

Bij gebrek aan dergelijke oplossing neigen ook de lokale overheden met beperkte middelen voor hun ICT neigen steeds meer beroep te doen op publieke clouddiensten.

De VTC heeft in de diverse adviezen en richtlijnen uitdrukkelijk gewezen op het gevaar voor de bescherming van persoonsgegevens, in het bijzonder de informatieveiligheid, te begrijpen als ongewenste inzage door de beheerders van de infrastructuur. Dit is des te prangender als het grootschalige verwerkingen of verwerkingen van gevoelige informatie betreft.

Deze adviezen worden deels schoorvoetend of niet gevolgd, al stelt de VTC wel een kentering vast bij bepaalde administraties die vaststellen dat er ook nadelen vasthangen aan hun afhankelijkheid van een zeer grote dienstverlener. Er worden intussen al meer projecten – al dan niet aan de hand van een gegevensbeschermingsimpactanalyse – aan haar voorgelegd.

Duidelijke richtlijnen/beperkingen voor het gebruik zijn evenwel noodzakelijk en de VTC werkt daaraan.

De VTC benadrukt dat intussen de alternatieven voor publieke cloud de nodige aandacht krijgen en uitgewerkt worden.

4.4 Onafhankelijkheid van de functionaris voor gegevensbescherming (DPO)

Het statuut van de DPO wordt bepaald door artikel 37 e.v. AVG , artikel 9 van het e-govdecreet en door het besluit van de Vlaamse Regering van 23 november 2018 betreffende de functionarissen voor gegevensbescherming.

De Vlaamse Toezichtcommissie heeft op haar website al gesignaleerd dat ze meer en meer signalen opving van DPO's/functionarissen die niet voldoende onafhankelijk hun functie kunnen uitoefenen. Het komt voor bij zowel de diensten van de Vlaamse Regering als bij de lokale besturen.

Dit uitte zich op verschillende manieren, waaronder de volgende:

- de DPO durft of mag zich niet uiten (bijvoorbeeld op een overleg met de VTC);
- de DPO schrijft een advies of een tekst waarvan de richting gedicteerd wordt door de verantwoordelijke;
- de DPO stelt (mondeling of schriftelijk) een project voor alsof deze projectmedewerker is i.p.v. de nodige afstand te bewaren;
- de DPO wordt (te veel) gestuurd door de organisatie die de DPO's uitstuurt (ondersteunen is een ding, sturen een ander);
- de instantie waar de DPO zijn functie uitoefent wordt onder druk gezet om het advies van de DPO te negeren;
- het advies van de DPO wordt niet gevolgd zonder motivering (tegen het besluit van de Vlaamse Regering in).
- de DPO wordt bewust of vanuit een zekere nonchalance niet op de hoogte gebracht "om innovatie niet af te remmen" vanwege een vermoede kritische kijk;
- de DPO wordt niet op de hoogte gebracht van informatieveiligheidsincidenten en zelfs van bepaalde gegevenslekken om geen kritische vragen of "niet gewenste" adviezen te krijgen;
- de DPO wordt pas op het einde van het proces bij invoering van een nieuwe of gewijzigde gegevensverwerking betrokken, of alleszins te laat, waardoor bijsturing en/of een op onderzoek gebaseerd onafhankelijk advies niet mogelijk is;
- de DPO wordt uitdrukkelijk (en bij herhaling) aangemaand geen stappen te ondernemen voor het melden van een gegevenslek;
- een DPO die een opbouwende maar enigszins kritische adviesrol opneemt, krijgt een andere functie (interne DPO) of het contract wordt niet verlengd of stopgezet (externe DPO);
- de DPO wordt een al te beperkte opdracht/tijdsbesteding voor zijn/haar DPO-rol toegekend, waardoor een degelijke en onafhankelijke invulling niet realistisch, moeilijk of zelfs onmogelijk wordt;
- de DPO wordt in praktijk vaak ondergebracht bij ICT en is voor vrijmaking van voldoende tijd en voor de uitvoering van geadviseerde maatregelen volledig afhankelijk van het budget van ICT;
- de DPO is te weinig gekend door het management of krijgt niet of onvoldoende de kans om vaststellingen, aanbevelingen of adviezen toe te lichten aan het management.

De VTC benadrukt nog eens dat de DPO in volle onafhankelijkheid moet kunnen werken en dat het niet aanvaardbaar is dat hij of zij onder druk wordt gezet of genegeerd. De VTC is van oordeel dat de Vlaamse instanties in samenwerking hier een aangepast beleid moeten rond ontwikkelen, waarbij in eerste instantie de leidinggevendenden worden aangesproken.

4.5 Medewerking van het agentschap Zorg en Gezondheid bij het behandelen van klachten tegen het agentschap in het kader van contacttracing en vaccinatie COVID-19

De VTC heeft naar aanleiding van de behandeling van enkele klachten bij het toenmalige agentschap Zorg en Gezondheid vastgesteld dat de responstijd zeer lang was en de antwoorden onvoldoende. Zij kon hieruit afleiden dat er onvoldoende middelen voorzien werden voor de DPO-werking. Zij heeft hiervoor maatregelen opgelegd en de verantwoordelijke hierover expliciet aangesproken. De VTC heeft wel begrip voor de moeilijke situatie. Ze stelt echter vast dat er geen gevolg werd gegeven aan dit probleem. De VTC was op de hoogte van de plannen om het agentschap in te kantelen in het departement, maar dit kan geen excuus vormen voor het in de kou laten staan van de betrokkenen in het kader van de gegevensbescherming bij de COVID-crisis. Het is net in crisistijden dat de gegevensbescherming extra aandacht moet krijgen.

4.6 Lekken van persoonsgegevens naar de pers en de sociale media door gemeenteraadsleden

De VTC heeft uit verschillende bronnen vernomen dat de strafrechtelijke sanctionering van de geheimhoudingsplicht van gemeenteraadsleden gebrekkig is. Zij kan zelf in principe alleen maar optreden tegen de besturen zelf terwijl ze vaststelt dat het bestuur, zoals in het bij haar ingediende klachtdossier, niet veel te verwijten valt.

De VTC sluit zich aan bij volgende suggestie uit het onderzoeksrapport *“Openbaarheid van bestuur en inzagerecht van raadsleden in de Vlaamse centrumsteden”*² om aan artikel 29 van het decreet over het lokaal bestuur volgende bepaling toe te voegen:

“indien het dossiers van persoonlijke aard betreft, worden die zaken die de persoonlijke levenssfeer van een betrokken individu raken onttrokken aan het inzagerecht van raadsleden.”

4.7 Sanctioneringsmogelijkheid

Artikel 83, 7, AVG bepaalt het volgende:

“7. Onverminderd de bevoegdheden tot het nemen van corrigerende maatregelen van de toezichhoudende autoriteiten overeenkomstig artikel 58, lid 2, kan elke lidstaat regels vaststellen betreffende de vraag of en in hoeverre administratieve geldboeten kunnen worden opgelegd aan in die lidstaat gevestigde overheidsinstanties en overheidsorganen.”

² <http://www.kenniscentrumvlaamsesteden.be/overhetkenniscentrum/Documents/Jaarverslag2017/Onderzoeksrapport-DEF.pdf>

De federale wetgever heeft het opleggen van geldboetes aan overheidsinstanties en -organen uitgesloten met artikel 221 van de federale wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens:

“Art. 221. § 1. [...]

§ 2. Het artikel 83 van de Verordening is niet van toepassing op de overheid en hun aangestelden of gemachtigden, tenzij het gaat om een publiekrechtelijke rechtspersoon die goederen of diensten aanbiedt op een markt.”

Het Vlaams Parlement heeft in het e-govdecreet uitdrukkelijk bepaald dat de Vlaamse Toezichtcommissie geen administratieve geldboetes kan opleggen (artikel 10/7, §2, e-govdecreet).

De VTC begrijpt dat administratieve geldboetes opleggen aan een overheid maakt dat er vooral middelen worden verschoven binnen de overheid en dat die middelen uiteindelijk grotendeels afkomstig zijn van de belastingbetaler.

Ze stelt echter vast dat het zwaarste instrument dat ze ter beschikking heeft om de overheidsinstanties tot naleving te dwingen, het stopzetten van verwerkingen is. Dit instrument kan ze echter niet hanteren als het voor de burger essentiële dienstverlening betreft.

Bovendien lijken verwerkingsverantwoordelijken bij de overheid wel gevoelig voor de bestaande maatregelen eens die opgelegd worden, maar werkt dit nauwelijks preventief.

De VTC is er, op basis van reacties van functionarissen en verantwoordelijken, van overtuigd dat het geldelijk kunnen sanctioneren van inbreuken op de AVG veel meer gezag zou geven aan de VTC.

De eerste stap in de richting van administratieve geldboetes voor de Vlaamse bestuursinstanties, lijkt bij de federale wetgever te liggen. Het Vlaams Parlement kan daarna het e-govdecreet aanpassen.

4.8 Informatieveiligheid

De VTC heeft op basis van de meldingen van datalekken vastgesteld dat de lokale besturen nog altijd onvoldoende beschermd zijn tegen hacking.

Vanuit de VVSG, V-ICT-OR en de Vlaamse overheid worden er initiatieven genomen om de lokale besturen te ondersteunen met tools, auditmogelijkheden en bewustmakingssessies, maar de praktische beveiliging blijft meestal achter.

Ook bij de onderwijsinstellingen en vzw's waarvoor de VTC bevoegd is, blijft dit volgens de meldingen van gegevenslekken een probleem al is het aandeel hackings door externen beperkter.

5 OVERZICHT VAN DE WERKZAAMHEDEN

De werkzaamheden van de VTC worden behandeld in aparte delen per jaar, de delen II, III en IV.

**Vlaamse
overheid**

**Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van
persoonsgegevens**

Koning Albert II Laan 15 bus 149
1210 Brussel
België